EXERCITAREA DREPTULUI DE PREEMȚIUNE LA ÎNSTRĂINAREA VALORILOR MOBILIARE ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Nicolae ROȘCA

Introducere. Codul civil al Republicii Moldova, numit și constituție economică a statului, este actul legislativ care reglementează relațiile patrimoniale dintre persoanele fizice și juridice și care asigură pe parcursul a 15 ani stabilitate circuitului civil. Stabilitatea, de altfel una relativă, depinde în mare măsură de claritatea principiilor pe care se fundamentează dreptul civil, implicit pe principiul egalității participanților la raporturile juridice.

Principiul egalității părților derivă din normele constituționale și exprimă poziția de egalitate a participanților la circuitul civil și se

caracterizează prin lipsa oricăror priorităţi ale uneia din părţi faţă de alta la exercitarea drepturilor şi obligaţiilor civile.

Pornind de la egalitatea formelor de proprietate, acest principiu impune tuturor şi o regulă unitară, fără discriminări şi preferinţe, de dobândire, executare şi încetare a drepturilor patrimoniale şi personale, precum şi modurile de apărare a lor. În unele cazuri însă, legea derogă de la principiul egalităţii şi acordă unor participanţi la circuitul civil priorităţi (ca să nu zicem drepturi exclusive), unor persoane în raport cu altele. Aceste drepturi mai sunt numite şi drepturi de preemţiune. În literatura juridică, dreptul de preempţiune a fost definit ca „un drept de sorginte legală care, la preţ egal, conferă preferinţă anumitor persoane faţă de altele la dobândirea unui bun atunci când proprietarul acestuia se decide să-l vândă" [1, p. 100].

Se recunoaşte că acest drept ar putea să-şi aibă fundamentul atât în lege, cât şi în actele juridice civile. Cel mai răspândit, şi poate cel mai vechi drept cunoscut legislaţiei naţionale, este dreptul de preemţiune la cumpărarea cotei-părţi din proprietatea comună. Odată cu adoptarea Codului civil din 2002, lista drepturilor de preemţiune s-a extins substanţial. Astfel, în prezent legislaţia Republicii Moldova conţine reglementări ce se referă la drepturile de preemţiune:

- al coproprietarului asupra cotei-parţi înstrăinate de un alt coproprietar (art.351-352 CC);
- al proprietarului terenului asupra construcţiei, în caz de înstrăinare a acesteia de către superficiar (art.447 CC);
- la cumpărarea unui bun mobil sau imobil care derivă din acte juridice civile (art.793-797 CC);
- al asociatului societăţii civile, în caz de înstrăinare a unei cote-părţi din patrimoniul social de către alţi asociaţi (art.1344 CC);
- al asociatului comanditar asupra participaţiunii înstrăinate de un alt comanditar (art.142 alin.(2) CC);
- al asociatului societăţii cu răspundere limitată asupra părţii sociale înstrăinate către alte persoane decât cele menţionate la alin.(1) din art.152 (art.152 alin.3-8 CC şi art.25 alin.(3)-(8) din Legea nr.135/2007 cu privire la societăţile cu răspundere limitată);
- al acţionarului asupra acţiunilor emise anterior de către societăţile pe acţiuni de tip închis şi care şi-au păstrat acest regim juridic (art.27 alin.(8)-(9) din Legea nr.1134/1997 cu privire la

societăţile pe acţiuni) şi dreptul de preemţiune al acţionarului care deţine acţiuni cu drept de vot sau alte valori mobiliare ale societăţii care pot fi convertite în acţiuni cu drept de vot asupra acţiunilor cu drept de vot ce se plasează sau asupra altor valori mobiliare ale societăţii care pot fi convertite în acţiuni cu drept de vot (art.27 alin.(1)-(7) din Legea nr.1134/1997);

- al membrului cooperativei de întreprinzător asupra cotei care se înstrăinează de ceilalţi membri ai cooperativei (art.27 din Legea nr.73/2001 cu privire la cooperativele de întreprinzători);
- al membrului cooperativei de producţie asupra cotei care se înstrăinează de ceilalţi membri ai cooperativei (art.18 din Legea nr.1003/2002 cu privire la cooperativele de producţie).

Se observă că reglementările menţionate, în majoritatea lor, se referă la dreptul membrilor unor corporaţii asupra fracţiunilor din capitalul social, legiuitorul oferindu-le membrilor existenţi prioritate faţă de terţi la cumpărarea cotelor din capital şi păstrarea prin aceasta influenţei în corporaţie. Deşi toate tipurile de persoane juridice cu scop lucrativ prezintă interes teoretic şi practic, în ceea ce urmează vom analiza dreptul de preemţiune pe care îl au acţionarii în caz de înstrăinare a acţiunilor aflate în circuit, cât şi a acţiunilor cu drept de vot a emisiunilor suplimentare, dar şi asupra altor valori mobiliare convertibile în acţiuni ordinare.

Dreptul de preemţiune al acţionarilor. Art.27 al Legii nr.1134/1997 evidenţiază două drepturi de preemţiune la cumpărarea acţiunilor emise de acelaşi emitent:

- a acţionarului asupra valorilor mobiliare dintr-o nouă emisiune;
- a acţionarului la procurarea acţiunilor emise anterior şi care se înstrăinează de alţi acţionari.

Dreptul acţionarului asupra valorilor mobiliare dintr-o nouă emisiune. Potrivit art.27 alin.(1) din Legea nr.1134/1997, acţionarul care deţine acţiuni ordinare sau alte valori mobiliare ale societăţii convertibile în acţiuni ordinare are dreptul de preempţiune asupra acţiunilor ordinare din emisiunea suplimentară, precum şi asupra altor valori mobiliare (acţiuni preferenţiale şi obligaţiuni convertibile) care pot fi convertite în acţiuni ordinare. Acest drept oferit prin dispoziţie legală nu poate fi limitat sau retras prin actele societăţii emitente, dar nici nu se consideră afectat dacă la adunarea generală a acţionarilor la

care s-a decis emisiunea de acțiuni ordinare sau de valori mobiliare convertibile în acestea, au participat acționarii care dețin 100% din acțiunile cu drept de vot şi toți le-au subscris proporțional cotei deținute în capitalul social. Nu va fi afectat dreptul de preemțiune nici dacă repartizarea valorilor mobiliare emise se face ca efect al reorganizării societății prin fuziune. Interdicțiile însă nu privează acționarul de posibilitatea de a renunța sau a cesiona dreptul său de preemțiune, precum şi pe societatea emitentă de posibilitatea de a limita cesionarea dreptului de preemțiune prin actele sale corporative.

Exercițiul dreptului de preempțiune asupra noilor emisii de valori mobiliare poate fi realizat într-un termen de cel puțin 14 zile lucrătoare de la data adoptării hotărârii pentru emisiunea suplimentară închisă sau de la data publicării ofertei sau expedierii scrisorilor către acționari în cazul plasării valorilor mobiliare prin ofertă publică.

Dacă societatea emitentă nu a informat în modul stabilit de lege titularul dreptului de preemțiune, acesta va putea să-şi exercite dreptul în conformitate cu dispozițiile art.795 din Codul civil.

Dreptul de preemțiune al acționarului la procurarea acțiunilor emise anterior. Acționarii societăților care către data de 01 ianuarie 2008 au fost societăți pe acțiuni de tip închis îşi vor putea exercita dreptul de a înstrăina acțiunile societății închise printr-o procedură specială reglementată expres de art. II alin. (3) din Legea nr. 163/2007 şi art.27 alin.(8) din Legea nr.1134/1997, adică prin respectarea dreptului de preemțiune a celorlalți acționari şi a dispozițiilor statutului societății emitente. Aceste dispoziții se referă la procedeele de informare a societății emitente, dar şi a titularilor dreptului de preemțiune, despre intenția de vânzare a valorilor mobiliare, precum şi la reglementarea unor posibile situații în procesul de vânzare a acestora.

Referințe:

1. CHIRICĂ, D., *Tratat de drept civil. Contracte speciale*. Vol. I. *Vânzarea ĩi schimbul*, Bucureşti: C.H. Beck, 2008, p. 100.